

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ
МИСТЕЦТВО
В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ:
СУЧАСНИЙ ДОСВІД
І ПЕРСПЕКТИВИ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
І Всеукраїнської
науково-практичної
конференції**

**18-19 березня 2021 року
м. Одеса**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

**ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО
В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної
конференції

*18–19 березня 2021 року
м. Одеса*

Одеса
«Астропринт»
2021

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

Координатор проєкту **О. В. Ткачук**

Упорядники, відповідальні секретарі:
кандидат педагогічних наук, доцент **О. В. Ткачук**;
старший викладач **Т. С. Штикало**

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (*протокол № 12 від 31 травня 2021 р.*)

Д28 **Декоративно-прикладне мистецтво в національній системі**
художньо-педагогічної освіти: сучасний досвід і перспективи : тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції (18–19 березня 2021 р., м. Одеса) / коорд. проєкту О. В. Ткачук ; упоряд., відп. секр. : О. В. Ткачук, Т. С. Штикало ; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». — Одеса : Астропринт, 2021. — 92 с.

ISBN 978–966–927–738–1

У виданні представлено тези I Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 18–19 березня 2021 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція збирала воедино досвід митців-просвітників, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтв задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

УДК 745/749:37(477)(062.552)

ISBN 978–966–927–738–1

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2021

асамбляжі, артоб'єкти, комп'ютерному дизайн-колажі та інших похідних формах. В цілому експозицію об'єднував дух свободи творчого втілення.

Швидше за все, в майбутньому проект буде змінюватись у своїх формах, але головне, не зраджуючи експериментальному новаторському настрою проекту.

Мунтян Стелла Дмитрівна,

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
член Спілки художників-мариністів м. Одеси
Muntyanss699@pdu.edu.ua

Жлобницька Ганна Володимирівна,

абітурієнтка художньо-графічного факультету,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Muntyanss699@pdu.edu.ua

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВІТРАЖ

***Ключові слова:** скло, вітраж, технологія, класифікація, термінологія.*

Вітраж — це декоративна художня композиція на вікнах чи дверях (образотворча чи орнаментальна) з кольорового скла або з іншого прозорого матеріалу. Прості вітражі існували в Стародавньому Єгипті ще в II тис. до. н. е. Особливо широко використовувалися в архітектурі готичних культових споруд пізнього Середньовіччя. На вітражах переважно зображали історичні події, апокрифічні сказання, іноді — життя і працю селян, ремісників. Кращими зразками готичних вітражів є вітражі Шартрського, Реймського соборів, а також соборів Парижа.

В історії західноукраїнського мистецтва добре відомо про існування вітражного скла ще за княжих часів — віконні отвори давніх храмів були наповнені рапортними кольоровими скляними композиціями. Протягом століть складені з фрагментів листового скла та огорнуті металевими чи дерев'яними ажурними перетинками, вітражні вікна були окрасою церковної архітектури східної християнської традиції.

Наприкінці XIX ст. на території західних областей України взаємовпливи християнських традицій призвели до появи кольорових вікон з сюжетними зображеннями у церквах.

Період кінця XIX — початку XX століття в Україні став «бумом» широкомасштабного виробництва вітражів. На початку XX століття у Львові було створено власні вітражні майстерні, такі як «Перша львівська фабрика вітражів Леона Аппеля», майстерні Шапіри, Шпрінгманна та інші. Але якщо раніше майстри працювали за середньовічною технікою скріплення скла з використанням масивних свинцевих палітурок, які потім запаювали на стиках, то більш сучасні вітражні композиції Львова зроблені в більш «ергономічній» техніці, яку запропонував американський художник та промисловець Тіффані. Завдяки новому методу «Тіффані» стало можливим урізноманітнити «поле» творчості. Наприклад, художники могли тепер «збирати» не тільки сонячне світло, а й світло простої лампочки.

Яскравий, витончений мистецький стиль «модерну» початку XX століття культивував вітраж, звівши його у ранг одного з найвишуканіших та найяскравіших видів мистецтва і практично обов'язкового в інтер'єрі будь-якого приміщення: сакрального, адміністративного чи житлового. Перша третина XX століття — час розквіту та всеохоплюючого панування класичного храмового сюжетного вітражу. Складається враження, що у цей період людство дивилося на світ виключно крізь кольорове скло, насолоджувалось його яскравим світлом, що проникало у приміщення крізь вітражні вікна.

Перше десятиліття XX століття можна вважати початком розвитку класичного українського вітражного мистецтва, яке практично розпочало становлення цього виду мистецтва в національній образотворчій культурі.

Розвиток мистецтва вітражу перервався із початком Другої світової війни. Ця видовишна, витончена, делікатна та крихка склокультура дуже легко піддавалася знищенню. Війна, зміна естетичних цінностей та вподобань, людська байдужість та вандалізм зробили свою справу: у радянські часи вітраж безжально нищився, кольорові вікна не входили в естетичні та морально-етичні засади соцреалізму. Щоправда, радянська агітація продуктивно використовувала видовищність вітражів для власних цілей: великі монументальні твори практикувалися в образотворчій культурі періоду «розвиненого соціалізму». Хоча окремі українські митці цікавились вітражем і навіть робили спроби у творчому переосмисленні цього винятково виду мистецтва.

Із початком 1990-х років мистецтво вітражу отримало нове дихання. Здобуття Незалежності, легалізація Греко-Католицької Церкви, переосмислення та вихід із рамок соцреалізму творчих надбань українських художників практично повернули ідейне та художнє спрямування усіх галузей монументальної та образотворчої культури. Храмові та монастирські споруди, зачинені після Другої світової війни, відкривалися: проводилися масштабні реставраційні та оновлюючі роботи у костелах та церквах, в інтер'єрах яких знаходилися вітражні вікна. Художники-вітражисти, які здобули навички творення та реставрації класичних вітражів, мали можливість реалізувати свої творчі напрацювання. У тих роках молода генерація митців — вихованців Львівської академії мистецтв, також була готова до роботи із вітражами.

На сьогоднішній день більша кількість сюжетних кольорових вікон, які були встановлені наприкінці XIX — початку XX століття, втрачені. Архівно-історичні та літературні матеріали розповідають про велику кількість вітражів, що були встановлені в архітектурних спорудах Галичини. Рекламні оголошення у газетах та журналах того часу відстежують адреси та перелік послуг окремих фірм, які задовольняли найвибагливіші побажання замовників вітражів: виготовлення та встановлення художніх вікон для дверей чи брам із травленими малюнками або різними написами, псевдовітражі, які «успішно» закривали малоестетичний вигляд у внутрішніх подвір'ях і т. д.

Серед численних традиційних і сучасних монументальних технік мистецтво вітража залишається актуальним елементом в архітектурному середовищі протягом багатьох років. Не дивно, що така яскрава та ефектна техніка завжди приваблювала монументалістів, і дуже часто художник, який спробував працювати в техніці вітража, назавжди ставав прихильником цього давнього мистецтва.

Означена тенденція підтверджується цифрами — в Україні від 15 % до 50 % тільки фасадів будівель зроблені зі скла, прозорого чи кольорового. З року в рік збільшується кількість архітектурних споруд, в яких скло не тільки заповнює вікна, але використовується у вигляді конструктивних елементів стін, стель, сходів, різноманітних перегородок та меблів. Освітлення унеможлиблюється без скла та художніх виробів із нього. Не викликає сумніву факт, що новочасні твори зі скла, вітражі відрізняються великим розмаїттям розмірів, форм, художніх прийомів і мистецьких технік.